

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

4. Secundus fons Inventionis. Apologi & Parabolæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Sen. contr. l. 1.

Quomodo ornanda historia.

reges, bellicosissimas nationes in ditione huius Imperij redegerunt. (Itē) Quis fuit Marius, si illum in suis insperemus maioribus humilis. In tot consularibus nihil habet clarius quā se auctorem Pompeium, si hereditaria extulissent imagines, nemo magnum duxisset, &c. Quartum, ornanda figuris sententia, & varianda qua narrantur: si quid graue est & ad utilitatem spectans, hoc cum sustentatione effendum.

DEMOSTHENES.

Philipp. 2. Demosth. in re graui narranda sustinensio, & apparatus.

Εγὼ δηλώσω, οὐ λόγους ἐμαυτῆ λέγων, ἀλλὰ ῥητάματα τῶ παροόντων τῆ ἡμετέραν δεκνύων: ἀ ἐκείνοι χετέδοντο εἰς τήλην χαλκήν ῥητάματα, εἰς ἀκρόπολιν, οὐχ ἵνα αὐτῆς ἡ χηρῆσιμα (ἡ ῥητορικῆ) ἀνευ τούτων τῶ ῥημάτων τὰ δόντα ἐφρόνου) ἀλλ' ἵνα ὁμοίως ἐχητε ὑποδείγματα ἡ παρὰδείγματα ὡς ὑπὲρ τούτων αὐτῶ ἀξίον προσήκει. τί οὖν λέγει τὰ ῥητάματα;

Ego declarabo, non mea uerba profrendo, sed scriptum maiorum nostrorum ostendendo, quod illi in arcam columnam incisum in arce collocarunt: nō ut ipsi usui esset; (nam sine illo scripto facti orant prudentes); sed ut uos monumenta & exempla haberetis, quanta res huiusmodi sollicitudine sunt curanda. Quid igitur dicuntur ista?

Post hunc apparatus narrat historiam, narratam expendit per ἀξίον. Hic modus optimus est, & ad inculcandum aptissimus, sed in re graui duntaxat usurpandus. Familiare est in istis epiphonema, & in comparandis narrationibus antithesis.

Secundus fons Inventionis, Apologi, & Parabola

CAPVT IV.

Poeta oratoribus utilis.

Poetarum est ad variam eruditionem lectio perutilis, & quibus & decor in personis, & spiritus in uerbis, & in affectibus magna per motiones hauriuntur.

Nunquam Cicero ad eam dicendi gloriam effloruisset, nisi a puero poetarum lectioni additus fuisset: Vel maxime Græci quotquot fuerunt oratores, ex Homero hauerunt plurimum, apud quem tanto artificio plerumque orationes sunt expressæ, ut non nasci videatur in Homero Græcorum eloquentia, sed iam

perfectioris culmen attingisse.

Verum istis omisis quæ plurimum habent ponderis, fabulæ ipsæ ex poetis ab oratoribus assumuntur nonnunquam, & varijs sensibus accommodatæ, multum affundunt iuauitatis. Quanquam in prophanis orationibus hæc liberius, in sacris nunquam, in grauioribus concionibus raro admisceri uelim.

Plus habent festiuitatis, & grauioribus etiam personas apud populum orantes magis decent fabulæ, quæ uocantur Ἔσopicæ. Ducere animos solent (inquit Fabius) præcipue rusticorum & imperitorum, qui & simplicijs, quæ ficta sunt, audiunt, & capti uoluptate, facile ijs quibus delectantur, consentiunt. Itaque non immerito apud Philostratum, ποίησις ἐν εἰ μὲν οἱ παρα τ' Αἰσάπων, ἀγαπῶντες αὐτὸν οἱ αὐτῶν ὀπιελεῖται.

Video graues viros his narrationibus delectatos, blandè permouisse. Plato fabulosus est supra modum. Demosthenes alioqui rigidus & austerus eas oportune adhibuit: Tectus est illa, quam, cum ab Atheniensibus oscitantibus audiretur, magna festiuitate narrauit. Athenienses, (inquit.) sub ætatis tempore adolescens asinum Athenis Megaram conduxerat, cumq; flagrante iam meridie calor corpisset esse uehementior, sub asini uentre se coniecit, ut ymbra captaret: At uerò asinarius seridò hominem proturbare, asserens se asinum, nō ymbra asini locasse: Hinc rixæ, & lites. Diogenianus hoc habet in prouerbio, ὄνον σὺ ἐμὸν δὲ τὰ μὲν οὐχὶ σκιά: Demosthenis tamen nusquam meminit, sed Plutarchus eidē expressis uerbis tribuit. Menenius Agrippa, per apologum Corporis humani, plebem Romanam, quæ in Auentinum montem secesserat, ad Patrum auctoritatem concordiamque reuocauit. Sed & authores sacri huiusmodi fabulis plerumque, cum maxima suauitate usi sunt. D. Gregorius Nazianzenus Celusium præsidem fabella de cygnis & hirundinibus composita oblectauit, & ad uanæ gloriæ fugā erudijt.

(Hirundines quondam cygnos cauillis incessabant, propterea quod nec eū hominibus consuetudinem habere, nec canendi artem in publicum proferre uellent, sed circa prata solum, & flumina cauerent, ac solitudinem amplecterentur, perinde atque eos Musica suppuderet. At nostræ (inquebant) sunt uibes, nostri homines & thalamii, atque apud

Fab. l. 5. c. 11.

Philost. in iconibus.

Philosophi, & oratores fabulis usi.

Diogenianus & enarr. 7. adag. 1.

Authores sacri, Greg. Nazianz. ad Celusium præsidem.

apud homines garrimus, resque nostras illis exponimus. Nimirum vetera illa, & Attica, Pandionem, Athenas, Terem, Thracia At clygni, qui earum garrulitatem exosam habebant, vix quidem illas sermone dignas duxerunt: sed tandem, & praeclaræ, inquit, causa nostra in solitudinem libens se quisquam contulerit, ut Mulicam audiat, cum zephyro pennas nostras inflādas permittimus, ut luave quidpiā, & concinuum inspiret: Quare, si nō multum, nec apud multos canimus, ac illud certe in nobis pulcherrimum est, quod modū in canendo tenemus, nec musicam tumultibus permiscemus: Vos autē & in zedē admittas homines fastidiūs, & canētes auersatur, idq; optimo iure, quippe, quæ, nec incisa quidē lingua silere possitis: veium ipsi exfectionem linguæ, & calamitatem vestram lugentes, quavis alia aue loquaciores sitis.)

Hæc magna suavitate pro viii eloquētia. Proferam aliud exemplum, sed stylo simpliciori. Gerson Cancellarius Parisiensis, vir in Theologicis literis egregie doctus, videtur hoc dicēdi genēre delectatus: Nam in commentarijs ad Magnificam, fabulam de cato, & vulpe iucundissime narrat, & ibidem Apologum de vulpe, palumbis, & passerē sic exequitur.

Gerson
lib. 8.
super
qui p. 81 4

(Nidificabant palumbi sylvarum in arborū proceritate, more suo, circumibat vulpes ad radices, se comminans ascensuram, se nidos omnes cum fœtibz direpturam, nisi sibi pullos projiceretur vnus. Trepidantes palumbi agebat, quod petebat, & abibat, reuertebatur ad simile, quousq; passer dato palūbis obfiliō, continere se nidis suis, vulpes a fraude iua fraudata est, sed in passerē vertit indidias, non viribus, sed adulatione.

Erat in dumo passer, vulpes a fuit beatificas auctulas, quod volatu suo se protegerent a bestijs, & inqueis terræ: sed hoc vna deest, inquit, qua rationē contra ventorum turbines, & iugora se protegant. Voluit passer gloriari, & cōcionari cum garrulo, respondit, se protectionem habere, dum flabat boreas a sinistris, mergebat enim caput sub plumis ad dexteram, & e contra, si a dextris, fingens vulpes se non satis audire, propter distantia, protrahebat alloquium. Dilapsus est passer ad ramos proximiores terræ. Quæsiuit vulpes, dum ventus flaret ab anteriori, quid agebat sic, ait, dimittēs caput ad pectus plu-

mas. Exiit vulpes in non videntem, & deceptam blanditijs, vorax sapuit. Affabularia est.

Damus aliquando tale aliquod salubre cōsiliū, quod dum praeterimus decipimur.) Quid hac simplicitate candidius, aut festiuitate amœnius?

Obseruandum autem erit in his apologis, ne nimis sint crebri, ne dictione nimis facta, & quæ ad scurrilitatē accedat, pertexatur: denique, ut personam, ut locum, ut rem deceant. Multa in hac re, a grauibz viris, prudentiæ salē temperata placuerunt, quæ si ab adolescentibus dicerentur, in opinionem incurrerent scurrilitatis.

Apologi est
sals & gra-
uitate a ho-
minibus non
erunt omnino
docent.

Tertius fons inuentionis, Adagia.

CAPVT V.

AD patábolas accedunt Adagia, & plerumque cum ijs confunduntur, in eoque maximē consentiunt, quod rerum exprimat similitudines, vnde parœmia dicitur *παραβολή*, & *παραβολή* τῶν πραγμάτων, ὡς τῆς χηρῆς τῆς κολλῆς, & *παραβολή* ὀλίγων πρὸς πλείονα ὁμοία μεταληθῆναι κτλ. Verbum vulgare, & multorum vsutritum, quod a paucis, ad plura similia trāsferri commodē queat. Verum, non est vna omnium adagiorum ratio, nam alia verē popularia sunt, & cuique vel impedito obuia, quæ Graeci *παραβολή* ἢ *παραβολή* appellat, alia sacra ἢ *παραβολή* ut nominantur, quæ a vulgi sensu remota, reconditam magis doctrinam ex varia historiæ eruditione sūt cōplexa. De quibus mihi videtur loquutus Synesius, cum ea veteris philosophiæ reliquias appellat.

Adagiorum
magna genus
va.

Ἡ παραβολή, inquit, ἑστὶν ὁμοίωσις ὁμοίων, καὶ ἡ ἀριστοτέλης φησὶν, ὅτι παραβολή εἶναι φιλοσοφίας ἐν ταῖς μεγάλαις ἀνθρώπων φροναῖς ἀπολομένης ἕνεκα ταπεινῶν παραβολῶν διὰ σικετωσίας, & δεξιότητος, παραβολή ἢ ἡ τῶν, & λ. (ἢ καὶ ἕως) τὴν ἀρχαίαν βίβλον ἐπιπέλασαν αὐτῆς. *παραβολή* ἢ ἡ τῶν, & λ. ἢ καὶ ἕως τὴν ἀρχαίαν βίβλον ἐπιπέλασαν αὐτῆς.

Sapientis prouerbium. Quidam enim sapiens sic cum prouerbia dicit Aristoteles esse veteris Philosophia inter maximas hominum viuas inuentientis, quædam reliquias, et breuissimas dexterrimanis seruatas? Proverbum igitur hoc

